

Sejarah pengenalan sistem k-api di M'sia

Oleh AHMAD FUAD YAHAYA

● MASA beredar, keretapi yang menggunakan tenaga dari kayu bakar tidak lagi digunakan... Salah sebuah keretapi Tanah Melayu yang menggunakan enjin yang digunakan pada masa ini — Gambar 1980.

Wabak sakit lembu sekitar 1870-an antara sebab yg mendorong pembentukannya

Menurut catatan *Perak State Railways*, kerja-kerja pembinaan yang dimulakan pada 1881 terpaksa menempuh berbagai kesukaran kerana kawasan laluan itu tidak rata dan berpayau.

Sejumlah besar tanah terpaksa diangkut dari tempat-tempat lain untuk menimbus paya-paya itu.

Pihak British terpaksa pula membawa masuk jurutera-jurutera dari Sri Lanka (Ceylon) untuk projek pembinaan keretapi itu kerana ketiadaan tenaga mahir dari kalangan penduduk-penduduk dalam negeri.

Setelah lima tahun bertungkus-lumus membinaanya, perkhidmatan keretapi pertama dapat dimulakan pada 1 Jun 1885.

Perkhidmatan itu disifatkan sebagai menguntungkan kerana dalam tempoh lima tahun pertama perkhidmatan tersebut bermula, lapan setengah peratus daripada modal yang dilaburkan dalam projek itu telah dapat dikutip semula, kos sebenar projek itu tidak pula dicatatkan.

Perkhidmatan keretapi itu juga telah dapat membantu pihak berkuasa membanteras kegiatan

lanun di sekitar Kuala Sepetang dengan lebih berkesan.

Lanun-lanun memang diketahui menganas di sekitar perairan Kuala Sepetang. Mereka sering merompak hasil-hasil daripada aktiviti ekonomi yang menguntungkan dari Lembah Larut yang terkenal sebagai pusat timah dunia ketika itu.

Singgah

Pelabuhan Kuala Sepetang ketika itu, selain daripada menjadi tumpuan kapal-kapal laut kuasa wap, juga merupakan pusat pengeluaran kayu bakau yang menjadi bahan pembakar penting untuk kegunaan di lombong bijih timah dan keretapi.

Dalam satu perangkaan yang dikeluarkan dalam 1890, barang-barang utama yang menjadi muatan keretapi sehingga tarikh itu ialah kepingan bijih timah (134,520 keping) beras (173,769 guni), bungkusan runcit (183,406 bungkusan) dan kayu api yang dibawa dengan gerabak terbuka (6,439 buah gerabak).

Candu juga turut dibawa dengan keretapi secara 'halal'. Dalam 1890, seban-

yak 626 buah gerobok candu diangkut dengan dikenakan kadar bayaran istimewa iaitu 50 sen untuk setiap gerobok.

Dalam 1891, perkhidmatan penumpang keretapi bermula di situ apabila siapnya 14 buah gerabak penumpang dan Matang Road menjadi stesen persinggahan di tengah-tengah perjalanan itu.

Dalam tahun tersebut, purata 1,120 orang menaiki keretapi setiap hari beruag-alik di antara Taiping-Matang Road-Port Weld.

Menurut catatan pihak keretapi berkenaan, sejumlah 408,756 orang penumpang menaiki keretapi dalam 1891 dengan pendapatan \$40,561, satu jumlah yang lumayan ketika itu.

Sumber kewangan yang lumayan daripada perkhidmatan keretapi membolehkan kerajaan Perak merekodkan penerimaan pendapatan daripada perkhidmatan itu sebagai sumber hasil utama negeri mulai 1893.

Bagaimanapun, usaha untuk meluaskan rangkaian jalan keretapi di tempat-tempat lain di Perak tidak begitu pesat kerana kekurangan tenaga dan modal.

Dalam masa 18 tahun sehingga 1903, Perak hanya mempunyai landasan sejauh kira-kira 344 km termasuk landasan Tapah Road-Teluk Intan (Teluk Anson) dan Bidor-Tanjung Malim.

Dalam 1901, keretapi Perak bergabung dengan keretapi Selangor yang kemudiannya dikenali sebagai Keretapi Negeri Negeri Melayu Bersekutu. Enck C.E. Spooner dianantik sebagai pengurus besar dan ketua jurutera-nya yang pertama.

Bagaimanapun landasan Taiping-Port Weld kini tinggal sejarah sahaja kerana stesen di Port Weld hanya tinggal papan tanda seperti perubahan namanya menjadi Kuala Sepetang, manakala stesen di Taiping telah digantikan dengan yang baru.

Perancangan

Kawasan stesen asal, yang terletak kira-kira satu km daripada stesen sekarang, sudah diambil-alih oleh Sekolah Rendah King Edward VII.

Daripada tarikh tersebut, perkhidmatan keretapi terus berkembang pesat dengan bertambahnya rangkaian landasan di seluruh negara.

Kini kerajaan sedang merancang landasan baru dari itu negara ke Pantai Timur semenanjung melalui Kuantan ke Kuala Terengganu dan Kota Bharu.

Tetapi perancangan itu tidak ada kaitannya dengan wabak penyakit kuku dan mulut lembu/Larbau yang kini menyeyrang negeri-negeri di utara dan pantai timur itu. Ia memang telah dirancang selaras dengan pembangunan ekonomi dan sosial negara yang moden dan membangun. — Bernama.

IPOH — Percaya atau tidak, wabak penyakit lembu yang menyerang di sekitar tahun 1870-an merupakan salah satu sebab utama yang mendorong perkhidmatan keretapi diperkenalkan di negara Malaysia.

Seabad yang lalu, perkhidmatan keretapi pertama di negara itu bermula di antara Taiping, ibu negeri Perak ketika itu, dan Port Weld, Pusat Pengeluaran bijih timah ternama di dunia dan juga sebuah pelabuhan utama.

Lokomotif yang menggunakan kuasa wap dari kelas A jenis 0-6-0 kepunyaan *Perak State Railways* mula digunakan dalam 1880-an. Ia digunakan untuk mengangkut barang-barang saja di antara kedua-dua tempat itu yang sejauh 12.8 km.

Jika tidak kerana penyakit lembu, sejarah keretapi negara itu mungkin melalui era yang berlainan.

Menurut catatan Arkib Negara, jalan-jalan di sekitar bandar Taiping dan Port Weld (kini dikenali sebagai Kuala Sepetang) penuh sesak dengan kereta lembu, iaitu sistem pengangkutan yang utama ketika itu.

Kesesakan itu dapat dibayangkan seperti kesesakan lalulintas di Kuala Lumpur ketika ini.

Keretapi lembu, yang diibaratkan seperti perkhidmatan kontena sekarang, digunakan untuk mengangkut barang-barang, terutama sekali bijih timah.

Apabila wabak penyakit lembu menyerang, banyak lembu yang mati. Wabak itu menyebabkan kadar sewa pengangkutan kereta lembu melambung tinggi kerana ada setengah-setengah pengusaha yang mengambil kesempatan mengenakan kadar sewa mengikut sesuka hati mereka.

Pihak British yang menyedari kemungkinan lumpuhnya sistem pengangkutan kereta lembu itu telah mengambil langkah jangka panjang dengan memperkenalkan keretapi di negara ini, hanya selepas 60 tahun perkhidmatan keretapi pertama di dunia dilancarkan di antara Stockton dan Darlington di England.

Laluan Taiping-Port Weld dengan sendirinya menjadi pilihan utama perkhidmatan itu memandangkan sumbangan besarnya kepada pertumbuhan ekonomi dan sumber kewangan penjahat ketika itu.

Ruang-ruang Kedai Untuk Dijual

KEDAI UNTUK DIJUAL di daerah Hougang Estate Avenue 5. Tel: Selamat 2903313.

Restoran/Ruangan Lounge

INDIAN RESTAURANT, DILENGKAP sepenuhnya di Pasir Panjang untuk perniagaan, sewaan/jualan 7753972